

Nikomu nepomůžete, když ho nebudete mít rádi

Thomas Lilliendahl

Romský křesťanský sbor ve Velké Kraši jsem navštívil poprvé už v roce 2007. Amerického misionáře Thomase Lilliendahla znám o pár měsíců déle a s velkým zájmem sleduji jeho práci i celý vývoj romské komunity, které slouží.

Thomas Lilliendahl (narozen 1945) přijel do České republiky poprvé v roce 1992. Po vystudování biblické školy RHEMA Bible Training Centre v oklahomské Tulse se do Čech vrátil a začal učit na biblické škole v Bruntále. V roce 1998 se oženil s manželkou Irenou, s níž se setkal ve své nové vlasti. V letech 2001-2004 pobýval opět ve Spojených státech; nyní se v České republice usadil natrvalo.

V areálu zkrachovalého strojírenského podniku ve Velké Kraši dnes najdete krásnou modlitebnu, upravené domky, fotbalové hřiště a parkovou úpravu celého okolí. Kromě sídla sboru ve Velké Kraši pečuje Thomas i o komunitní dům v nedalekém Širokém Brodě, který zakoupil americký podnikatel Vincent Anderson. V tomto komunitním domě se začaly setkávat nejprve romské a neromské děti – a po nějakém čase i jejich rodiče. S Thomasem Lilliendahlem jsem hovořil o tropickém pátku dne 11. června tohoto roku. Příprava rozhovoru nám byla inspirací k širšímu zamyšlení nad stavem a perspektivami řešení „romské otázky“ u nás. Nabízíme vám několik pohledů.

Dan Drápal

Jak vlastně vznikl romský sbor ve Velké Kraši? Přišel jste do České republiky s tím, že takový sbor založíte?

Kdepak. Do České republiky jsem přišel učit na biblickou školu, která existovala v Bruntále v letech 1994-2001. Součástí studia byla i praktická evangelizace. Zpočátku jsem Romy a neromy nerozlišoval. Postupně jsem si všiml, že Romové jsou pro evangelium otevřenější. Měl jsem jednoho přítele, který byl pro Romy určitou autoritou a díky němuž jsem se setkal s řadou romských rodin. Tak jsem se seznámil například s romskou komunitou v Ondřejovicích (obec mezi Mikulčicemi a Zlatými Horami – pozn. red). O Vánocích roku 2005 jsem se poprvé setkal s Romy z Vidnavy. V dubnu roku 2006 jsme tam pořádali koncert, který lze považovat za okamžik zrodu nynějšího romského sboru na pomezí mezi Vidnavou a Velkou Kraší. V květnu jsme ve Velké Kraši postavili stan, kde začínala naše pravidelná shromáždění. 1. července toho roku jsme pokřtili 40 lidí.

Kolik Romů jste zasáhli?

Kdyby náš sbor měl klasické členství, jaké má celá řada evangelikálních sborů, měli bychom asi 25 dospělých a 10-12 dětí. V naší komunitě ale zasahujeme asi 50 dalších lidí, kteří se považují za obrácené křesťany. Celkový počet zasažených lidí bych odhadoval asi na 150.

Jaké byly vaše největší radosti – a co způsobilo nejvíce zármutku?

Romové jsou především mí dobří přátelé. Rád s nimi trávím čas. Netrpím jakýmkoli pocitem nadřazenosti. Samozřejmě mi velkou radost působí drobné změny v jejich životech, které v souhrnu znamenají změny obrovské: Když přestanou hrát na automatech, když přestanou lhát, když přestanou pít nebo brát drogy. A zármutek mi pochopitelně působí, když se někdo vrátí k tomuto starému způsobu života.

Má situace není snadná. Nejsem „obyčejný“ pastor. Někdy jsem také jejich šéf. Kupříkladu na ně dohlížím, aby se věnovali předepsaným veřejně prospěšným pracím, díky nimž mohou dosáhnout na maximum sociálních dávek. Nebudu tvrdit, že je to snadné. Mají sklon začít v osm, když mají začít v sedm, dělat si dlouhé přestávky, skončit třeba o půl hodiny dříve... Přitom v mé bezprostřední přítomnosti pracují velmi usilovně. Někdy je ovšem štvu... Měli jsme jednu velkou krizi, kdy se ode mě někteří klíčoví lidé odvrátili. A když se odvrátí klíčoví lidé,

odvrátí se i všichni ostatní... Trvalo tři měsíce, než jsme tu krizi překonali. Další krize trvala naštěstí už jen tři týdny. Pak přišly i další, ale ty už skončily v řádu dnů.

S jakými největšími překážkami jste se při své práci setkal?

Přiznám se, že po příchodu do České republiky jsem žádný rasismus nevnímal. Určitým zlomem byl článek v Jesenickém týdeníku. Článek sám vyzníval velmi pozitivně. Nicméně díky němu jsme ztratili řadu přátel. Slyšel jsem i výroky typu: „Měli byste je raději postřílet!“ Ale na druhé straně musím říci, že jsem od „bílých“ viděl i úžasné projevy lásky k Romům a porozumění pro ně.

Jak na vás reaguje neromské okolí?

Můžeme mluvit o dvou extrémech. Někteří lidé jsou neuvěřitelně jedovatí. Už jsem ale zmiňoval, že naši lidé se setkali i s mnoha projevy přízně.

Pomáhá vám nějak stát, případně místní samospráva?

Místní starostka pro nás dělá, co může – ovšem tak, aby se o tom „bílí“ raději mnoho nedověděli. Určitě by nebyla zvolena znovu. Jedná se mnou zcela jinak, když jsme o samotě, než když je přítomen někdo druhý. Naši Romové o tom vědí – a mají ji rádi. Řekl bych, že jejich přístup k této věci je velice dospělý.

U některých starostů v okolí nacházíme pochopení a podporu – dovolím si jmenovat starostu Mikulovic pana Ivana Dosta nebo místostarostu Jeseníku pana Jiřího Staňu, který se nám opravdu snaží pomoci. (Dovolím si je jmenovat, protože je snad přímo ohrozit nemůžeme.) Finanční podporu ovšem dostáváme pouze v malých částkách od našich přátel ve Spojených státech. Peníze jsou sice také důležité, ale nikoli nejdůležitější. Nesmíme zapomínat, že Romové jsou mistři – umějí opravdu vyjít s málem a ledacos dokáží vynalézavě opravit s minimálními náklady.

Kontaktovaly vás nějaké romské organizace, případně organizace snažící se Romům pomoci?

Romské organizace nikoli. Kontaktovala nás ale například Světová banka. Jednu dobu se o nás zajímalo jedno sdružení, které údajně chce pomáhat Romům. V našem komunitním domě v Širokém Brodě si chtěli pronajmout dvě velké místnosti pro své aktivity. Chtěli ale prostě dělat nějaké „své věci“ – rekvalifikační kurzy apod. O spolupráci s námi příliš nestáli. Šestkrát nás navštívili i ve Velké Kraši. Zarazilo mě ovšem, že se vůbec nesnažili navázat s Romy nějaké obyčejné mezilidské vztahy. Romové jsou přitom pro vztahy velice otevření. Nicméně aby se zrodila skutečně hluboká důvěra, na to je třeba delší čas... Mně to trvalo asi tak čtyři roky. Naši Romové nenechávají nikoho na pochybách, že je to Bůh, kdo změnil jejich život. Vědí, že díky Bohu nechali drog, že díky Bohu začali pracovat. Nejen že se s tím netají, ale říkají to velice vehementně. Tyto organizace ovšem chtějí „pomáhat“, ale bez Boha, a nadto i bez vztahů. Chtějí prostě realizovat svou agendu. Myslí si, že romské problematice rozumí. Prostě se mýlí a nevědí o tom. Romům nepomůžete, když je nebudete mít rádi, když k nim nebudete mít obyčejnou lidskou úctu.

Kdo vám tedy pomohl nejvíce?

Abych řekl pravdu, v podstatě pár místních lidí, kteří ocenili, o co se snažíme, a pokoušejí se nějak přispět.

Jak mohou „obyčejní lidé“ přispět k zmírnění napětí mezi Romy a „bílymi“?

Romům nemůžete pomoci, nechcete-li si jich vážit. Je-li pomoc Romům jen váš „džob“, nebude to fungovat. Nemáte-li k Romům pozitivní postoj, ani nevidíte různé zpočátku třeba jen drobné změny a posuny.

Když jsme začali s Romy pracovat, místní lidé nám říkali, jaký je v té romské kolonci nepořádek, co je tam smetí, všude střepy a podobně. Nu, přijďte se podívat – nenajdete tam ani smítka. O tom ale mnozí nemluví a možná to ani nechtějí slyšet. Existuje ale dejme tomu 10 až 15 procent lidí, kteří si toho všimli a mluví o tom. Je jich malá menšina, ale do jisté míry neutralizují ty ostatní, a to je důležité. Naším lidem říkám: Ta většina vás možná nebude nikdy milovat, ale alespoň se vůči vám nebude chovat tak nepřátelsky.

Vidíte v naší zemi nějaký pozitivní vývoj směrem k vyřešení romské otázky?

Moc ne. Práce s Romy ve velkých městech je asi mnohem složitější než u nás na venkově či maloměstě, i když vím o nově vznikajících romských sborech i na Ostravsku. Města ale často sestěhovávají Romy do ghett. To je ovšem cesta, jak udělat romskou otázku naprosto neřešitelnou. Romové a bílí se musí poznat, musí navázat přátelství. Izolace, segregace problém jenom prohlubuje.

Rozhovor Dana Drápala s Thomasem Lilliendahlem z června 2010 vyšel v Konzervativních Listech č.7 / 2010. Na www.go-east-mission.de vychází s povolením.